

Απειλούμενα είδη

Μαυροπετρίτης

Το γεράκι του Αιγαίου

Ένα διεθνές πρόγραμμα έρευνας και προστασίας για τη διατήρηση του Μαυροπετρίτη στη Μεσόγειο βρίσκεται σε εξέλιξη

Επιμέλεια | Στέφανος Κυνηγός

Ο Μαυροπετρίτης, γνωστός σε πολλά μέρη του Αιγαίου ως Βαρβάκι, είναι ένα μεταναστευτικό γεράκι, που πετά με εντυπωσιακή ταχύτητα και επιδεξιότητα. Φωλιάζει σε αποικίες, κυρίως σε ακατοίκητες νησίδες, ή σε απρόσπουτα και κάθετους βράχους σε μερικά κατοικημένα νησιά. Έρχεται στη Μεσόγειο, για να φωλιάσει τον Απρίλιο, και επιστρέφει για να ξεχειμωνιάσει στη Μαδαγασκάρη και σε άλλα νησιά του Ινδικού στα τέλη του Οκτώβρη.

Ο Μαυροπετρίτης είναι το μόνο αρπακτικό στον κόσμο που έχει ειδικευτεί να κυνηγά αποκλειστικά μεταναστευτικά πουλιά πάνω από τη θάλασσα. Στύνει ενέδρα σε περιοχές όπου δεν υπάρχει στεριά για να καταφύγουν τα μικροπούλια. Αν υπάρχει στεριά, τα μικροπούλια θα έχουν ασφαλή καταφύγιο κατά τη διάρκεια της ημέρας (ταξιδεύουν τη νύχτα) και τα γεράκια δεν θα μπορούν να τα πιάσουν.

Η Ελλάδα που διαθέτει αμέτρητες νησίδες και ένα ατελείωτο ρεύμα μεταναστευτικών πουλιών αποτελεί απλά το πολυτιμότερο καταφύγιο για τον Μαυροπετρίτη. Είναι λογικό λοιπόν ότι φιλοξενεί το 75% του παγκόσμιου πληθυσμού, που σημαίνει περίπου 4.000 ζευγάρια. Είναι η χώρα με το μεγαλύτερο μέρος της ευθύνης για τη διατήρηση και την επιβίωση του είδους. Με βάση τη διεθνή του σημασία, ο Μαυροπετρίτης είναι το πιο σημαντικό είδος πουλιού στην Ελλάδα.

Διεθνές πρόγραμμα προστασίας

Γι' αυτό το λόγο από τα τέλη του 2003 έως και το 2007, η Ελληνική

Ορνιθολογική Εταιρεία (ΕΟΕ), σε συνεργασία με το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας του Πανεπιστημίου Κρήτης (ΜΦΙΚ), την ορνιθολογική εταιρεία της Μ. Βρετανίας (RSPB) και το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, με τη συγχρηματοδότηση του ιδρύματος Λεβέντη, εκπονεί το πρόγραμμα LIFE 2003 NAT/GR/000091 με τίτλο: «Υλοποίηση μέτρων διατήρησης για τον Μαυροπετρίτη στην Ελλάδα».

Το πρόγραμμα καλύπτει το σύνολο του ελληνικού νησιωτικού χώρου, έχει όμως σημαντικές δράσεις και στις άλλες μεσογειακές χώρες όπου το είδος, αναπαράγεται. Είναι ουσιαστικά το πρώτο πραγματικά διεθνές πρόγραμμα έρευνας και προστασίας για το είδος, και συντονίζεται από την ΕΟΕ, τον μόνο μη κρατικό φορέα στην Ελλάδα που ασχολείται αποκλειστικά με την μελέτη και την προστασία των άγριων πουλιών και των βιοτόπων τους.

Βασικός στόχος του προγράμματος είναι η δημιουργία προϋποθέσεων για τη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των πληθυσμών του Μαυροπετρίτη στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο, μέσα από την υλοποίηση των υποδείξεων του Ευρωπαϊκού Σχεδίου Δράσης για το είδος.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών υλοποιούνται δέσμες δράσεων, σημαντικότερες από τις οποίες είναι:

1. Η δημιουργία και λειτουργία διεθνούς δικτύου ερευνητών και φορέων που ασχολούνται με το Μαυροπετρίτη. Στο πλαίσιο αυτό, δημιουργείται μηχανισμός συντονισμού και παρακολούθησης των δράσεων για το Μαυροπετρίτη σε διεθνές επίπεδο, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη βάσης

δεδομένων σε Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (GIS) για τις περιοχές αναπαραγωγής του είδους.

2. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση στο διάστημα 2004-2006, της πρώτης παγκόσμιας απογραφής πληθυσμού για τον Μαυροπετρίτη, σε συνεργασία με τους εταίρους του BirdLife των άλλων μεσογειακών χωρών, με βάση κοινά συμφωνημένη μεθοδολογία απογραφής.
3. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση προγράμματος παρακολούθησης του αναπαραγωγικού πληθυσμού του Μαυροπετρίτη στις σημαντικότερες για το είδος περιοχές της χώρας μας. Στο πρόγραμμα περιλαμβάνονται η παρακολούθηση παραμέτρων που σχετίζονται με την αναπαραγωγή, τις σχέσεις μεταξύ των διαφορετικών πληθυσμών του Μαυροπετρίτη, τη βιοσυσσώρευση αγροχημικών στους ιστούς, τη σύνθεση και διαθεσιμότητα της τροφής του είδους, ιδιαίτερα κατά την κρίσιμη περίοδο ανατροφής των νεοσσών.
4. Η εκπόνηση σχεδίου φύλαξης, η πιλοτική φύλαξη συγκεκριμένων αποικιών και η υλοποίηση διαχειριστικών μέτρων, όπως η κατασκευή υδατοσυλλογών, για τη βελτίωση των συνθηκών ενδιαίτηματος σημαντικών περιοχών αναπαραγωγής.
5. Ο πιλοτικός έλεγχος των αρουραίων σε συγκεκριμένη νησίδα, αφού έχει αποδειχθεί ότι η θήρευση από τα ζώα αυτά, τα οποία έχουν μεταφερθεί στις νησίδες από τον άνθρωπο, μπορεί να ευθύνεται για απώλειες μέχρι και 25% στο στάδιο των αυγών. Η δράση θα υλοποιηθεί για πρώτη φορά στη χώρα μας από την RSPB, και οι προσδοκίες είναι πολύ αυξημένες, αφού η επιτυχία της αναμένεται ότι θα επιτρέψει τη μελλοντική επέκτασή της σ' αρκετές από τις νησίδες του Αιγαίου, όπου φιλοξενούνται πληθυσμοί Μαυροπετρίτη, αλλά και άλλων ειδών προτεραιότητας, όπως ο Αιγαίογληαρος, ο Αρτέμης, ο Μύχος και ο Θαλασσοκόρακας. Η μεταφορά τεχνολογίας από την πολύ έμπειρη στο θέμα RSPB μπορεί να βοηθήσει σημαντικά τη βιοποικιλότητα των μικρών ακατοίκτων νησίδων, για την οποία οι αρουραίοι αποτελούν μια από τις σοβαρότερες απειλές.
6. Η διεξαγωγή εκτενούς και πολυδιάστατης εκστρατείας ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης του κοινού, επικεντρωμένης σε συγκεκριμένες ομάδες στόχους, όπως οι ιδιοκτήτες φουσκωτών ή μεγαλύτερων τουριστικών

Η Ελλάδα με τις αμέτρητες νησίδες και ένα ατελείωτο ρεύμα μεταναστευτικών πουλιών αποτελεί το πολυτιμότερο καταφύγιο για τον Μαυροπετρίτη, αφού φιλοξενεί το 75% του παγκόσμιου πληθυσμού, δηλαδή περίπου 4.000 ζευγάρια. Είναι η χώρα με το μεγαλύτερο μέρος της ευθύνης για τη διατήρηση και την επιβίωση του είδους

σκαφών, οι επισκέπτες των νησίδων, οι αλιείς και οι αγρότες, ιδιαίτερα οι αμπελοκαλλιηργητές, σχετικά με τις απειλές που δημιουργούν συγκεκριμένες ανθρώπινες δραστηριότητες και για τους τρόπους ελαχιστοποίησής τους.

7. Ο σχεδιασμός δραστηριοτήτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σε συνδυασμό με την έκδοση βιβλίου και την παραγωγή ντοκιμαντέρ για το είδος, ώστε να υπάρξει ευρύτερη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σχετικά με τις ανάγκες προστασίας του Μαυροπετρίτη.

Κατά την έως τώρα πορεία του προγράμματος έχει ξεκινήσει η λειτουργία του δικτύου Μαυροπετρίτη, καθώς και η παραγωγή του ντοκιμαντέρ, υλοποιούνται δράσεις ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης του κοινού, ολοκληρώθηκε ο σχεδιασμός απογραφής και παρακολούθησης και υλοποιήθηκε η πρώτη φάση των σχετικών δράσεων. Έχουν καλυφθεί οι περιοχές Σποράδων, Β. Δωδεκανήσων, Αν. Κυκλάδων, Κυθήρων - Ανακλιθίων και νησίδων Βορείως της Κρήτης, που φιλοξενούν περισσότερο από το 70% του ελληνικού πληθυσμού. Στις δράσεις του προγράμματος έχουν μέχρι σήμερα εμπλακεί περισσότεροι από 30 επιστήμονες και άλλοι τόσοι εθελοντές. Η ΕΟΕ, αξιοποιώντας την εμπειρία από την πολύχρονη και συστηματική παρακολούθηση ειδών και βιοτόπων στο χώρο του Αιγαίου, υπόσχεται ότι η συνέχεια θα είναι ακόμα πιο ενδιαφέρουσα, ειδικά καθώς η ενεργοποίηση περισσότερων εθελοντών θα επιτρέψει την επέκταση των δραστηριοτήτων σε ολόκληρο το χώρο του Αιγαίου. ■

Χρήσιμες συυδέσεις

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία

<http://www.ornithologiki.gr>